

NÉPNEVELŐK LAPJA

TANÜGYI, TÁRSADALMI LAP.

MEGJELENIK MINDEN KEDDEN.

Kiadótulajdonos: a MAGYAR TANÍTÓK OTTHONA
Budapest, V., Ferenc József-rakpart 39.
Előfizetési ár: egy évre 12 korona,
melyet a kiadótulajdonos címére kell küldeni.

A szerkesztő lakása:
Bpest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.
A lapot illető minden szellemi közleményt,
cserepéldányt ide kell küldeni.

Felelős szerkesztő: HAVAS ISTVÁN

Mese az iskolában.*)

Ha akadna ember, aki azt mondaná, hogy nem való a virág a rétre, semmivel sem lepne meg jobban, mint a Pesti Hirlap egyik minapi számában Sz. Z. úrnak az a kerek kijelentése, hogy a mese, az összefüggő szabad előadás tanításának és gyakorlásának ez a legjobb eszköze, amellyel a népmesék révén, a magát az élő magyar nyelvet vihetjük be a népiskolába, — nem való az iskola falai közé.

Meglepetésemet csak az a csudálkozásom multa felül, amely akkor támadt, ahogy a P. H. június 2-diki számában egy fővárosi tanító-társunk tollából szóról-szóra ezeket olvastam:

„Gyűlölöm azt a fantáziát, mely ördögökkel és boszorkányokkal (?) népesíti be a kis gyermekek világosságát szomjazó elméjét.“

„Gyűlölöm azt a fantáziát, mely megöli a szomszéd öreg asszonyt *tehnrontás miatt*, (?) mely kínos halállal roncsolja össze a kis ártatlan csecsemőt, (?) mert benne az *Antikrisztust látja*.“

„Gyűlölöm azt a mesélőt, kinek öröme telik abban, (?) hogy a vasorrubába földön túli kegyetlensége miként fest rémületet a kis hallgató arcára . . .“

A Népnevelők Lapja olvasói előtt a népmese és a sorok között meggyanusított mesélő tanítótság érdekében tisztelettel fölvetem a kérdést, hogy a cikk írójának, Rózsa Ignác úrnak, aki maga is tanító, volt-e oka erre a kitérésre, amely mese-ellenes hevével arra a szenvedelmes-ségre emlékeztet, amellyel Árpádkori hittérítőink az ősi magyar pogány vallás maradványait üldözték és a magyar műveltség pótolhatatlan kárára majdnem teljesen kiirtották? . . .

Mert Sz. Z. úr cikkében miről is esett szó tulajdonképen?

Tudtommal arról, hogy a fák s a madarak ünnepeán mondani

*) Válaszul a Pesti Hirlapnak.

valóinkat a mese köntösébe öltöztessük-e, vagy nem; és meséljük-e az iskolában (a népiskolában) egyáltalán?

Szó sincs róla, erről lehet vitatkozni. Fölvetvén annak idején a Néptanítók Lapjában és egyebütt a külön meseórák eszméjét, akarva-nem akarva, magam is közel 20 esztendeje vitatkozom fölötte. Azóta megértük a mesedélutánokat, sőt a vetített képek fölhasználásával való mesélést mint angol eszmét üdvözöltük legközelebb az Uránia színpadon. A megújított vitának a mese ellenzői részéről volna tehát oka és értelme. De van-e értelme a fenti idézetből a népmesék és mesélő tanítók ellen lángoló gyűlölködésnek?

Bocsánatot kérek, nincsen.

Nincsen: mert a „legboszorkányosabb” magyar népmesék is megbecsülni és megőrizni való virágai a magyar népléleknek. S nincsen: mert Rózsa Ignác úr nem nevezett meg és nem nevezhet meg egyetlenegy mesélő tanítót, egyetlenegy népiskolát sem, ahol a gyerekek fantáziáját a fentebbi rémségekkel traktálnák. Enélkül pedig a P. H. olvasóinak föltalalt egész érvelés, *mint puszta föltevés*, elesik, ha csak a dajkák és némely szülői ház rémmeséiért nem az iskolát és nem a tanítót akarja felelőssé tenni cikkiró úr, — aki (ismétlem) maga is tanító.

Egyébiránt magamnak Sz. Z. és Rózsa Ignác urak cikkeit illetőleg akad és van egyéb észrevételem is. Arra a sokat hánytorgatott ellenvetésre ugyanis, amely a fenti idézeteknek is alapeszméje, hogy t. i. a mese a gyermek képzelőerejét túlfeszíti és kóros irányba terelheti, azon az igazságon kívül, hogy az iskola természetszerűleg megválogatja a maga meséit (garancia rá a tanító pedagógiai képzettsége,) az iskolai mesélés aggodalmaskodó ellenségeinek ez a válaszom:

A képzelőerő a legősibb, a legeredetiibb alaptehetség. Igaz, hogy az emlékezet által a lélek táblájára vésett, már meglevő lelki tartalmon alapszik — más formába gyurván, vagy teljesen átújítván a megszerzett képzeteket; — de elvégre is ez ad szárnyat a léleknek, hogy reptülhessen.*) A lángészt: a teremtő képzelőerő jellemzi. Ugyan a lángész áll legközelebb az örültséghez, ahogyan Lombroso és követői tudvalevőleg tanítják; de — ahelyett, hogy örülnék neki — miért féltsem a lángeszű embert a megörüléstől? A tudós, a fölfedező, vagy föltaláló *előbb* sejt, mint tud, fölfedez, avagy föltalál. Ezt a sejtelmet azonban nemtudása, nem is emlékezőtehetségének és nem is egyedül ítélőtehetségének működése, hanem mindenek fölött valóan képzelőerejének szárnyalása adja neki.

Ez vezette Watt Jakabot a teáskatlan gőzétől a gőzgépnek, valamint Franklint, Bellt és Grayt a jó villamvezető és a jó hangvezető sodronytól a villamhárítónak és a telefonnak a föltalálásáig. Kolombus-

*) A gyermeknek ahhoz, hogy egyéniséggé, azaz egész emberré legyen, fantáziára van szüksége. (Herczeg Ferenc, *Népművelés* III. kötet, 4. lap.) Szerk.

sal is képzelőereje sejtette meg, hogy nyugat felé, ahonnan növényi részeket vert a tenger áramlása Spanyolország partjaihoz: szárazföldnek kell lennie.

Edison a nagy föltaláló pedig — örökké megvalósíthatatlannak látszó és képzeletét izgató feladatokat tűz maga elé.

A képzelőerő erőteljes működése nélkül nagyot, eredetit emberi elme még nem is alkotott. Csak hadd fejlődjék, hadd izmosodjék tehát ez a megbecsülhetetlen lelkerő, — hadd ragadja magával a lelket, akit mi annyi szeretettel ápolgatunk! Éppen úgy nem válik a gyermeknek ártalmára, mint nem válik kárára az, ha erősödik az emlékezőtehetsége. Apponyi grófnak ismeretes Kisfaludy-társasági székfoglalójával szólván: „a képzelőerő szárnyalását nemcsak a költő, de a legridegebb államférfi sem nélkülözheti.“

Bizonyos, hogy Bismarck is előbb megálmodta a nagy német birodalmat, mielőtt megvalósíthatta volna.*)

Még egyet! Rózsa Ignác kartársam csodálja Jókai fantáziáját, „mely a nagyokat gyönyörködte és lelkes tettekre buzdít.“ Ha csodálja, ne feledkezzék meg kérem róla, hogy éppen a nagy Jókai az, aki a mesének lélekébresztő varázshatásáról „Negyven év visszhangja“ című munkájában ekképen tanúskodik:

„Az iskolában volt egy kedves tanítóm, Székely János. Lecke után sokszor ott tartott s mesélt nekem régi szép adomákat Mátyás királyról, Mária Terézia udvari bolondjáról, stb . . . Ez aztán arra buzdított, hogy én is csináljak mesét: még pedig versben. Az első kísérlet arra buzdított, hogy még merészebb kísérletet tegyek. Volt egy utcán járó bolond a városban, aki mindig azt kiabálta, hogy: „urak a papok!“ (nem is volt egészen bolond). Erről írtam verset. Egyszer odafenn járt Komáromban Tóth Lőrinc, akkor éppen a tudós akadémiától pályakoszorúzott költő, (Komárom a poéták hazája) meglátta az én két versemet, elhozta Pestre, kiadatta az egyiket a „Regélő“-ben, a másikat a „Társalkodó“-ban, alányomatta az egész nevemet predikátumostól: kilenc éves. Ezzel el voltam jegyezve a múzsának.“

Jókainak ez az önvallomása a mese pedagógiai értékének legszebb dicsérete. Valóságos fölmagasztalása. Gondolkodóba ejthet minden tanítót. Mert ki tudja: lángra gyuladt volna-e valaha az a szikra, aki azóta annyi dicsőséget szerzett a magyar névnek, — a mi jó Székely János kollégánk meséi nélkül? . . .

Meséljünk tehát teljes lelki nyugalommal továbbra is. A gyűlölet nem igazság, a szenvedelmesség nem érvelés, — a Pesti Hirlap jósan olvasóközönsége előtt sem.

*) Bursics Ernő „Külön órát a mesének.“ (Röpirat.)

Ha a mese által nem adhatunk is egy-egy Jókait, Petőfit vagy Aranyt nemzetünknek: adhatunk — mint a rét virágai a szemek — pihenést és felüdülést a tanulás munkájában elcsigázott gyermeki értelemnek. És ami nem utolsó eredmény még a főváros iskoláiban sem: a mese által játszva kapatjuk magyar szóra idegenajkú növendékeinket.

Mesebeszéd az, hogy a mesélés révén a „tehenrontás“ vagy az „Antikrisztus“ stb.-féle babona terjesztőivé válhatnánk, mert a higgadtan gondolkodó ember előtt bizonyításra sem szorúl, hogy a mese és a babona más-más töről fakadnak.

Bursics Ernő.

Régen és most.

(Vége.)

A hangoztatást már csak egy paraszthajszál választja el az irva-olvasástól, tehát attól a tanítási eljárástól, amely ma is érvényben van. A dolog ugyanis úgy áll, hogy az olvasás és írás még Stephaninál is külön jelentkezik. A tanításnak ezt a két egytívét tartozó, de még mindig külön sineken haladó alkatelemét azért valamiképpen egy sinre kellett tolni. Ez csakhamar meg is történt. Még pedig ezt a virtust ezuttal — habár kissé hibásan — egy magyar ember tette meg. Ez az ember pap is, feltaláló is, györmegyei is, magyar is, ezenkívül Simon Antal is volt. Ő 1809-ben ilyen című könyvet bocsátott közre: Igaz mester, aki tanítványait minden unalom nélkül igen rövid idő alatt egyszerre írni és olvasni megtanítja, Simon az írást és olvasást már egyszerre tanítván, méltán tartható a mai irva-olvasató módszer feltalálójának. És mégsem. Mert először tanította a betű nevét (pl. pé) és csak azután annak a hangját, (pl. p.) Ami belső ellentmondás. Ekképen a mai tulajdonképeni irvaolvasás tanítás módszerének a feltalálásától ő is elesett. De bizonyos aztán, hogy az első lépéseket erre ő tette meg. Előrelátható, hogy a palma itt is a németnek jutott. Mert hát csak igaza volt néhai Csiky bátyánknak, hogy: mégis csak hunczút a német. Ez a német ember pedig Graser Ker. János volt. No de hát azért ezen valami nagyon [ne buslakodjunk, mert ezuttal a német nem csalt meg minket. Sőt inkább feltalálásával nekünk is javunkra járt.

Hogy megy már mostan az irvaolvasás tanítása? Nagyjából ezt is elmondjuk.

Az irva-olvasás közepébe, természetes, hogy egyszerre nem ugorhatunk bele. Mert úgy járnánk mint Gacsaly Pista. Akiről a nóta azt mondja, hogy Által is ment a Körösön, Bele is hótt örökösön. Miért? Mert nem tudott uszni. Így járnánk mi is, ha minden előkészület nélkül mennénk bele a tanításba. Azért arra elő kell készülnünk. Ez pedig a következő módon megy végbe: Mondunk a gyerekek előtt mondatokat.

Ezeket felbontatjuk velük szavakra. Ezeket tagokra. Ezeket hangokra. Ez az ugynevezett elemző, vagy másképen analitikus eljárás. Kifejezett célja pedig ennek az, hogy a gyermekek, ha majd arra kerül a sor, diktálás után is képesek legyenek írni. Mikor ezt begyakoroltuk, akkor az eljárást megfordítjuk: a hangokból alkotunk tagokat és szavakat. Ez az eljárás szinthezis vagy összetevés és arra szolgál, hogy a gyermekek majdan a szavakat le tudják olvasni. A két lelki folyamat, amint látszik, nem egyéb, mint gondolatban való írás és olvasás. A név pedig, mely e két folyamatra illik: analitico-sintheticai eljárás.

De az írás technikájára is kell előkészület. Ez az előkészület pedig nem más, minthogy a gyermekekkel különféle vonalakat iratunk. De leginkább mégis olyanokat, amelyek a betűknek motivumai. Ez az előgyakorlat is lehet analitikus, vagy szintetikus. Mikor ezekkel készen vagyunk, a gyermekek már jóformán átestek az írás-olvasás nehézségein. Ez a hétrendbeli: hangoztatási és írásbeli előgyakorlat eltart 7—8 hétig, de néha még tovább is.

Különben az egyes tárgyi egységek feldolgozása főbb vonásaiban így mozog: Mondunk szavakat. Ezekből kikeresztjük azt a hangot, amely tárgyalás alatt van. Ennek a jegyét táblára felírjuk, a gyermekekkel is leiratjuk és le is olvastatjuk. Diktálunk szavakat. Ezeket a gyermekek leírják és rögtön le is olvassák. (Amint látszik, itt a gyermek a saját írásán tanul olvasni. Épen ezért nevezik ezt a tanmódot írva-olvasásnak.) Ezután olvastatunk velük írott és nyomtatott szöveget is stb. stb.

Ime, így fest mostani kiadásban az egyiptomiak hieroglifájának tanítása a mai tanító keze alatt. Igaz, hogy nagy az időtávolság a hieroglifák és a mai betűk között. És még ennél is nagyobb az a különbség, amely az írás és olvasás tanításának a régi és a mostani módszere között fennáll. Mondjuk ezt pedig azért, mert a mai írva-olvasás tanításánál tökéletesebbet kitalálni igazán már nem lehet. Csak érteni kell a tanításához és némelyek még sincsenek vele megelégedve, hanem ismét valami újításon törnek a fejüket. Ilyen újítás a többi között például a fonomimika és társai. De ezek egyike sem módszer, csak fogás. Ennélfogva az írva-olvasás lényegét nem is érintik. De nem is érinthetik. Mert minden módszer vagy analitikus, vagy szintetikus. Más nincs. Mivel pedig az újítók más módszert nem használnak, mert nem is használhatnak, azért az illetők tanítási eljárása, bármilyen erősen állítsák is ők az ellenkezőt, éppen olyan messze esik a módszertől, mint Makó Jeruzsálemtől. És ez tökéletesen igaz is.

Szabó Kálmán.

Az erények koronája.

(A Budapesti Tanítók Segítő-egyesületének *Szeretet ünnepén*, 1902. június 8-án, elmondott beszéd.)

Ha június 8-án azt mondjuk: ma ünnep van — az kevés. A folydogáló évek a magyar nemzeti érzésből, a polgári erények eredményeiből sok jelentőséggel teli ténnyt kerekítettek ki e nap számára. Az 1867. évi királykoronázás jóval több már a múltak emlékezetében, mint a nemzeti öntudat fáklyafénye. Hatalmas örömtűz, mely rávilágít ezer évre, anyagi és szellemi dicsőségre, királyi kegyeletre, közművelődési újabb alkotásokra és jótékony intézmények s cselekedetek egész tömegére. Tehát akkor beszélünk helyesen, ha június 8-át az ünnepek napjának nevezzük.

Ahonnán idejöttünk, ott, az iskolák csarnokaiban ünnepet ült velünk nemzeti szent jelvényeink alatt társadalmunk szemefénye: a nevelésünkre bízott magyar ifjuság. Akié lesz a még boldogabbnak, még hatalmasabbnak, még dicsőbbnek remélt jövő: ihlettel áldozott a terméknitő múltnak s a biztató jelennek.

Leveti ma a hétköznapi köntöst s ünnepit ölt minden gondolat, mely június 8-ra vonatkozással akár írásban, akár szóban életet vesz.

A templomi harangszó hálaadó imádság elrebegésére hívja a polgári életünkben elüljárókat is. Üresek a hivatalszobák. Ünnepel a törvényhozás. Ünnepel a nemzeti érzés.

Legfelsőbb földi urunk is, koronánk viselője, ünneplő gondolattal ébredt, mikor e nevezetes nap hajnalába az első napsugár behasított. Ezekben a percekben az ő szíve-verése is belehangzik a magyar nép örvendezésébe.

Minket szintén az ünneplés vágya gyűjtött itt egybe. Figyelmünkön kívül esik most a világ forgatagának zaja. Elhagytuk egy órácskára a mindennapiság veritéktermelő földjét és a gondokkal teli élet légkörét.

Eljöttek ide özvegyek, a korán elmúlott boldogság fájó emlékezetével, eljöttek apák és anyák, szeretett gyermekeik jövő boldogulásába vetett édes reményeikkel; vannak itt jutalmazást érdemlő leányok és fiúk nagyratörő vágyakkal, szent elhatározásokkal; fényt és értéket biztosítanak ez ünnepnek a népművelés emberöltőn át acélosodott erejű mesterei, az ő példaadó fáradhatatlanságuk jeleivel; nem hiányoznak a mesterek nyomát kereső ifjabb munkások sem, ti zta igyekezetükkel; az ifjú dalosseregnek bennünket áhítatra ragadó lelkesedése is velünk tart, ép úgy, mint a szíves érdeklődők szemlélődése és várakozása.

Kik ide eljöttünk, mindahányan legszűkebb otthonunkban s polgári hivatásunk mezején is átérezük ma már egyszer e szép nap magasztos jelentőségét.

Mennyi különböző életkór illeszkedik június 8-án egy középpont köré! A szívek sokadalma összedobban! A lelkek egymásba ölekeznek!

Család, iskola, templom, utca s a magyar emberektől lakott minden talpalattnyi hely egyetlenegy, nagy közös boltozat alatt foglalódik össze erősen.

Képzeltünk azt a vasládában őrzött 900 éves szent ereklyét óriás méretekre bővülten emeli fölfelé, föl: a zenitig, ahol ez a semminek látszó Mindenség helyét aranyának tündöklő fényességével teríti be.

Miként 1867. június 8-án földi korona takarta a magyar államiság eszményének eleven megtestesítését, királyunk ő felsége fejét, úgy ma országunk téereire *égi korona* ragyogása árad.

Az érzések legszebbje, az emberi jó tulajdonságok legdicsebbje, a tiszta nemzeti és vallási erkölcsök legnagyobb ékessége: *a szeretet* az, amiből az idő és a történet megkóvácsolta azt a koronát, amelyik június 8-án oltalmazó mennybolt gyanánt borúl reánk onnan a magasból.

A szeretet *a minden erények koronája* foglalja egybe ma, az ünnepek napján, mi bennünk: magyarokban az örömet, a hálaadó emlékezést és a bizakodó vággyal telt reményt.

Szeretet . . . Amint ezt a szót kimondom, lelkem kiszabadul a szürke kötömkelegből s mint parányi vidor bogárka, csodálkozó szomjusággal röpköd az égi koronát ékesítő, gyémántnál fényesebb csillagok felé.

Elnézem, megcsodálom az egyiket . . . eszembe jut *a legjobb szívű királyné*, akiről az örökhitelű, megmásíthatatlan történet annyi szépet, annyi jót beszél, amennyit a leggyönyörködtetőbb legenda sem tudna előszámlálni. Egy hitvesi mosolygása, egy kérlelő szava elég volt hozzá, hogy a fejedelmi férj a vértenger helyére virágos kertet parancsoljon . . . Nemzetünk iránt táplált meleg rokonszenvének első jelére milliók lélegzetek föl megkönnyebbülten, s régi tüzes erejével ugrott talpra az alélt oroszlán.

A vértenger helyén a kert kivirult és 42 év óta termeli *a kiegyezés és béke* áldásait.

Mit tett hát a szeretet? A büszke nép rajongással — mindent feledve ami fájdalmas — koronázta meg urát, aki alatt egykor a trónt akarta összedönteni . . . A korlátlan hatalommal uralkodó fejedelem pedig — keblére öelve népét — fejet hajtott a törvény előtt, esküre emelte a kezét, mint első törvénytisztelő tagja a nemzetnek . . .

Egy másik csillag nem kevésbé csodálatos tüneményt hirdet. A mai anyagi és hiúságra szoktató kor gyermekei, ha élő kortársak nem bizonyítanak, a betűnek talán el sem hinnék, hogy volt egy szegény kurtanemes, elérhetetlenül nagy és bölcs eszű; ki, ha megszólalt, igazat

adott neki mindenki, kunyhótól a trónig. Egész életén át egy gondolata volt: a haza; mindvégig ennek az újjáépítésén dolgozott. Mikor világra szülő, híres művét bevégezte, bért se nem kért, se el nem fogadott érte, noha nem csak bölcs, de szegény is volt. Csak a kezét kellett volna kinyújtania, s a leggazdagabb embere lett volna az országnak. Lehetett volna kegyelmes úr, vagy akár aranygyapjas lovag. Nem akart lenni egyik sem. Megmaradt egyszerű tekintetes úrnak, színehagyott kalappal és kopott esernyővel.

Milyen szívós, milyen önzetlen szeretet lakott ennek a kurtanemesnek a szívében a magyar faj, a magyar haza és a magyar király iránt, az én halvány jellemzésemnél sokkal ékeesebben bizonyítja az, hogy a politikai világ, ahol pedig napirenden van a vezérszeretet vívők meggyanúsítása — osztatlanú! kristálytisztának mondja *Deák* Ferenc nevét.

Másfelé pillantva, tekintetünk mohón tapad arra a csillagra, melynek tüzeiben a *nemzet és király kölcsönös szeretete egy évezred dicső történetét ünnepelve egyesül*. Olthatatlan izzása van ennek a tűznek. Mennél gazdagabb a szípkázása, annál tündöklőbbé válik maga a csillag milliós és milliós számban szórja gyújtó szikráit felénk. Nincs magyar szív, amely fel nem kapna egyet és lángot nem fogna tőle. És a bennünk felgyulladt honszeretet ereje, heve visszazugároz az égi korona csillagára, növesztve annak minden kicsi zúgba bevilágító fényözönét.

Nincsen művészkéz, amely ettől a csillagtól megvilágított jeleneteket megfesthetné.

Lefesthető-e I. Ferenc József magyar király egyetlenegy képen úgy, hogy fölismerjük benne a vallásos Szent Istvánt, a bátor és mindenekfölött erős, de ellenségének mégis megbocsátó Lászlót, a tudományokat kedvelő Kálmánt, a hon határait bővítő, iparunkat és kereskedelmünket fejlesztő Nagy Lajost, az igazságos Mátyást, a magyarok királyhűségében rendületlenül bizakodó Mária Teréziát? Nem. Az Istenszeretetnek, emberszeretetnek, tudományszeretetnek, munka-, igazság- és hazaszeretetnek egy emberi arcban való közös megszemélyesítésére ecset vagy véső tökéletlen.

Csak a lélek, a magyar lélek emelkedhetik oly tökéletességre, hogy mindezeket az erényeket I. Ferenc József király egyéniségében meglássa és visszatükröztesse.

Van-e művész, aki birná és győzné vászonra vetni a magyar királyság dicső jelvényének diadalmenetére összegyűlt százezrek ujjongását; a magyar tudásról, a munkaszeretetről beszélő milleniumi kiállítás nyomában fölgerjedt nemzeti fölbuzdulást; majd azt a nyüzsgést, zsongást, amellyel honunk ifjai, leányai a felnöttek megilletődése és tanuságtétele

mellett halmon-síkon, hegyen-völgyön fogadalmat tesznek e föld, e nép és e király rendületlen szeretetükben tartására?

Hát annak, a hű magyar lélekben élő többi érzesnek, amik az 1896. évben megnyilatkozott egyéb áldozatok látására gerjedtek föl, birna-e, győzne-e színt adni akármelyik művész?

Mikoron meg a királyi kegyelet őszinte szeretettel kiválogatta a jelenkor elé állítandó buzdító példakul az ezer éves haza 12 jelesét a sok közül, emelvén nekik látható szobrokat, ez a tett is kifejezhetetlen a kéz művészetével. Csak a mi háladatos magyar szívünkben él soha el nem mosódó kép arról a magasztos jelenetről, hogy *a király szeretni akarja és szeretni tudó szíve a 12 szoborban pajzsra emelte az érte rajongó nemzetet.*

*

A röpkködő lélek az erények koronájába ékelt drágakövek közt megcsodálásra érdemeset még sokat talál. Így nem a legapróbbak közül valók és nem halvány csillogásúak azok, melyeket *a népnevelői munkában fíradozók és népnevelői munkáért melegen érdeklődők szeretete* rakott oda.

Népnevelő munkástevéreim, emlékeztesselek-e benneteket arra, hogy évtizedekkel ezelőtt milyen fénytelen volt a magyar tanítók felett az ég: milyen kietlen, bozotos volt a táj a tanító körül. Örült a szégyen, ha tengődhetett egyik napról a másikra. Aki szellemének és szívének erejéből táplálta és termőképessé érlelte a nemzet gyökerét, hány-szor gyötörte annak a testét a nélkülözés, az éhezés! Hány-szor ölelte reménytelenül magához a saját gyermekét, ha a bizonytalan jövő sötét képe rajzolódtott eléje. S ha végszükségében vigasztalásért, segedelemért kilépett a maga kis kertecskéjéből, tüskék közt, göröngyökön járt. Közöny, szeretetnélküliség környékezte.

Hanem egyszer csak beállt az idők teljessége.

Eljött a nagyszívű emberbarát, nevelt tanítványokat, akik — mint az ő szeretetének hívséges örökösei — hozzáfogtak a magyar népoktatás bozótjainak irtásához, göröngyeinek szétporlasztásához. Megnyiták az utak előttünk a társadalom érdeklődése és egymás kitárt karja felé.

Örök nevű Eötvösünk nem érthette meg eszméinek mesébe illő gyors diadalát. Nem gyönyörkedhetett benne, miként hajtja az önzetlen szeretet sugallata a magyar tanítókat bele olyan egyesülésbe is, hol *a szívek építik a sziklaerős talapzatot az elme munkájának elbírálásához*; ahol a tanító a tanítónak nemcsak vitázó, tanácsadó kartársa, hanem filléreivel áldozó testvére is, valahányszor az élet mostohasága úgy kívánja; ahol a tanítók egyenként tehetetlen, de tömörülve cselekedni tudó keze bátorító, vigasztaló, könnyeket főlészárító segítséget nyújt a tanító özvegyének, a tanító árvájának, a tanító törekvő gyermekének.

Tanítótestvéreim, jól jegyezzük meg, a „Budapesti Tanítók Segítő-

egyesület"-t a szeretettől áthatott szivek végtelen hatalma mozgatja ebben a jótékony munkában. Azok a cser- és babérlombok, amik a feledhetetlen alapítónak: Zichy Antalnak nevét koszorúzzák, megilletik többi elköltözött atyamestereink: Frey József, Verédy Károly és Oldal János emlékezetét is. A hála és elismerés babérágát kell nyújtani továbbá az áldozatkészség zászlajának lobogtatásában ki nem fáradó ama érdemes tanítótársak és tanítóbarátok felé, akiknek nevét sorban megtaláljuk egyesületünk évi jelentéseiben.

Mint a szeretet munkájában legrégebb és állandó anyagi és erkölcsi bőkezűségével legodaadóbb támogatónkat: hatáson és nyilvánosan, dicsőíteni kell Budapest székesfővárosunk nemes érzésű hatóságát!

Igen, az égi korona gyöngycsillagai közt ott fényeskedik *kenyéradó gazdánknak a szeretete* is. Ez a kenyéradó, iskoláival egyetemben minket is szeretve, szüntelenül arra ösztönöz, arra lelkesít, hogy *a szeretet, tűzét magunk is örökké ápoljuk*, szikráit szórjuk szét a zsenge, de minden jóra fogékony apró szivek birodalmában; hogy gyűjtsuk föl, éleszszük a ránk bizott kicsinyek mindenikében azt a kialudhatatlan lángot, mely hevülni, lobogni tud mindenért, ami szép, ami jó, ami nemes; ami bennük nagy korukban is égni fog a becsületes munkáért, az emberekért, a hazáért, a királyért és az Istenségért.

Tanítótársaim! Itt, az erények koronájának sugárzó boltozata alatt még egy nagy kötelességet érez az én szívem. Rámutatni leplezetlenül arra a mindnyájunkban szunnyadó óhajlásra, hogy a testvéri szeretetben nekünk még szorosabban kell egyesülni. Fűzzük bele a testvéri szeretet kötelékébe azokat a kartársakat is, akik egyesületünkől akár közöny, akár tájékozatlanság, akár a szívük hidegsége miatt még távol vannak. Mert *a tanítók egyesülése még nem teljes!* Együttérzésünk, összetartásunk még mindig nem elég hatalmas ahhoz, hogy minden tanítóözvegynek és tanítóárvának felszáríthassuk a könnyeit, hogy minden itt segítséget keresőnek megkönnyíthessük az élet terheit.

Mindenekfölött pedig nem vagyunk még elég erősek ahhoz, hogy e haza külső és belső ellenségeinek a magyar nemzeti erkölcs és becsület ellen intézett aknamunkáját megakadályozzuk.

Ennek a népnek a józanságáért, a magyarság ősi erényeinek fönmaradásáért első sorban mi: népnevelők, néptanítók vagyunk felelősek.

Budapesti tanítók, jöjjetek hát, sorakozunk, tömörüljünk az erények koronája alatt mindahányan egy táborba! *Vegyük kezünkbe a szeretet munkaszerszámaikat mind a kétezeren!* Induljunk meg bátran! Hozzánk csatlakozik, dologba áll velünk harmincezer magyar tanító. És ez a törhetetlen erejű munkástábor addig nem nyugszik, addig nem pihen meg, míg a nagy, a hatalmas, a dicső Magyarország második ezer évét meg nem alapozta.

Magyarok Istene, áldj meg bennünket ebben a munkában!

Szabó Dezső.

Közvetlen kocsik közlekednek:

Buda-Császárfürdő Esztergom között,
I—III. oszt.

Buda-Császárfürdő ind. 6⁰⁰ regg.
" " 8⁵⁴ d. e.
" " 12⁰³ d. u.
" " 2¹¹ "
" " 6³⁰ este
" " 8²² "
Esztergomról ind. 3³⁵ éjjel
" " 7⁴⁰ regg.
" " 11⁵⁰ d. e.
" " 2⁴³ d. u.
" " 7⁰⁰ este

Buda Császárfürdő – Piliscsaba között,
I—III. oszt.
(Vasár- és ünnepnapokon.)

Buda-Császárfürdő ind. 12⁵⁷ d. u.
Piliscsabáról ind. 6⁵² este

Budapest keleti p. u. – Bártfa között (Kassa –
Eperjesen át), I. II. osztály.
(Csakis június 15-től szeptember 15-ig.)

Budapestről ind. 10⁰⁰ éjjel
Bártfáról ind. 7⁵⁰ este

Budapest keleti p. u. – Bátaszék között
(Dombováron át), I. II. osztály.

Budapestről ind. 10⁴⁵ éjjel
Bátaszékről ind. 11⁰⁰ éjjel

Budapest keleti p. u. – Kassa – Berlin (Friedrich-
str.) között, I. II. osztály.

Budapestről ind. 6⁵⁰ reggel
Berlinből ind. 11⁴⁴ éjjel

Budapest keleti p. u. – Bród között (Pécsen át),
I—III. oszt.

Budapestről ind. 8⁴⁵ d. e.
Bródból ind. 3⁵⁵ éjjel

Budapest keleti p. u. – Felsőötvő között, I. II. oszt.
(Június 1-től bezárólag szeptember 15.)

Budapestről ind. 1⁴⁰ d. u.
" " 9²⁵ este
Felsőötvőről ind. 5²⁸ reggel
" " 7¹⁰ este

Budapest keleti p. u. – Győr – Graz Sb. között.

Budapestről ind. 7²⁵ regg.
" " 1⁴⁰ d. u.
" " 9²⁵ este
Grázból ind. 2⁰⁰ d. u. I. II. oszt.
" " 5⁴¹ regg. I. II. "
" " 6¹⁸ este, I—III. "

Budapest keleti p. u. Gyimes között (Arad –
Tóvis Brassón át), I. II. osztály.
(Július 1-től augusztus 31-ig.)

Budapestről ind. 2⁰⁰ d. u.
Gyimesről ind. 4¹⁰ d. u.

Budapest keleti p. u. – Keszthely között (Adony-
Pusztaszabolcon át), I. II. osztály.
(Június 15-től szeptember 15-ig.)

Budapestről ind. 8²⁰ d. e.
Keszthelyről ind. 3³⁵ d. u.

Budapest keleti p. u. – Királyháza között
(Bátyún át), I—III. oszt.

Budapestről ind. 8⁴⁰ d. e.
Királyházáról " 7⁵³ regg.

Budapest keleti p. u. – Szerencs – Lemberg
között, I. II. oszt.

Budapestről ind. 7³⁵ regg.
" " 2¹⁵ d. u.
Lembergől " 7³⁰ regg.
" " 6⁵⁵ este

Budapest keleti p. u. – Mezőlaborc között Sátor-
aljaújhelyen át), I. II. oszt.

Budapestről ind. 2¹⁵ d. u.
" " 1¹⁵ éjjel.
Mezőlaborcraól " 4¹² regg.
" " 3⁴⁴ d. u.

Budapest keleti p. u. – Oderberg között (Ruttkán át)
I—III. oszt.

Budapestről ind. 5⁵⁵ d. u.
Oderbergből " 5⁴⁰ d. u.

Budapest keleti p. u. – Oderberg között (Kassán át),
Budapestről ind. 10⁰⁰ éjjel
Oderbergről " 2³⁰ d. u. I—III. oszt.
(Csak június 15-től szeptember 15-ig.)

Budapestről ind. 1⁵⁰ d. u.
Oderbergről " 1¹⁵ éjjel I. II. oszt.

Budapest keleti p. u. – Parajd között (Budapest-
ről Parajdra Aradon át, Parajdról Budapestre
Nagyváradon át), I. II. osztály.
(Június 1-től bezárólag szeptember 15-ig.)

Budapestről ind. 2⁰⁰ d. u.
Parajdról " 7⁴⁵ regg.

Budapest k. p. u. – Paris között (Innsbruckon át),
I. II. osztály.

Budapestről ind. 2⁰⁵ d. u.
Parisból " 10¹⁶ éjjel

Budapest keleti p. u. – Poprád Felka között
(Kassán át), I. II. oszt.

Budapestről ind. 8¹⁰ este
Poprád-Felkáról " 8²⁰ este
(Csak június 15-ig és szeptember 16-tól.)

Budapestről ind. 1⁵⁰ d. u.
Poprád-Felkáról " 6³⁰ regg.

Budapest keleti p. u. – Poprád-Felka között
(Ruttkán át), I. II. osztály.

Budapestről ind. 7⁰⁵ regg.
Poprád-Felkáról " 11⁰⁵ d. e.

Budapest keleti p. u. – Przemysl között
(Mezőlaborcon át), I. II. osztály.

Budapestről ind. 7³⁵ regg.
Przemyslből " 6³⁵ regg.

Budapest keleti p. u. – Saloniki között, I. II. oszt.

Budapestről ind. 3²⁰ d. u.
Salonikról " 8²² d. e.

Budapest keleti p. u. – Sopron között (Győrön át),
I. III. oszt.

Budapestről ind. 5¹⁵ d. u.
Sopronból " 5³⁷ regg.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK NYÁRI MENETRENDJE.

A vonatok INDULÁSA Budapest k. p. udvarról. Érvényes 1909 máj. 1-től.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapest k. p. udvarra. Érvényes 1909 máj. 1-től.

Dél felé				Dél felé				Dél felé				Dél felé			
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	vonat- szám	óra	perc	vonat neme
3110	5:30	sz.	Bahonfirud, Tapolca	312	6:10	sz.	Kiskoros	645	5:00	sz.	Arad, Nagyvárad,	325	12:10	sz.	Gödöllő
3028)	6:10	sz.	Hatvan	8	12:30	v.	Szombathely, Wien	339	5:16	v.	Arad, Nagyvárad,	1005	12:16	sz.	Gödöllő
10	6:35	sz.	Wien, Graz, Sopron	310	12:30	v.	Hatvan	309	5:39	sz.	Hatvan, Kiskőrös	609	12:30	sz.	Arad, Móra-
1502	6:50	sz.	Kassa, Sopron	309	12:30	v.	Borsika	1707	5:43	v.	M. Sziget, Stánish	301	12:45	v.	Berlin, Rátka
1092	7:00	sz.	Fiame, Torino, Roma	304	12:30	v.	Borsika	909	5:45	v.	Berlin, Borszabod	7	12:50	sz.	Wien, Sopron
3002	7:05	sz.	Peés, Vinkovce	1304	12:35	v.	Borsika	607	6:05	v.	Borszabod, Arad	401	1:00	sz.	Wien, Triest
3006	7:10	sz.	Rattka, Poprad-Felka	1304	12:35	v.	Borsika	17	6:10	v.	Komárom, Gyékényes	401	1:00	sz.	Wien, Triest
1302	7:25	sz.	Uvidék, Belgrad, Soha	6029	12:40	v.	Wien, Paris	405	6:30	v.	Wien, Triest	601	1:05	v.	Várannoros-Sziget
3009	7:30	sz.	Fehérgyarmat, Lemberg	404	12:45	v.	Wien, Paris	319	6:50	v.	Várannoros-Sziget	601	1:05	v.	Várannoros-Sziget
402	7:35	sz.	Fehérgyarmat, Lemberg	312	12:50	v.	Borsika	1911	7:00	sz.	Borszabod, Eszék	1901	1:10	v.	Wien, Sopron
322	7:40	sz.	Gödöllő	510	12:50	v.	Szabolcs	1307	7:10	sz.	Arad, Kassa	1301	1:55	v.	Arad, Kassa
906	7:45	sz.	Belgrad, Bród, Soha	510	12:50	v.	Szabolcs	1307	7:10	sz.	Arad, Kassa	315	2:10	v.	Győr, Szécsény
1508	8:10	sz.	Kassa, Osorja	1992	2:25	sz.	Gyékényes	325	2:25	sz.	Győr, Szécsény	315	2:10	v.	Győr, Szécsény
31102	8:30	sz.	Bahonfirud, Tapolca	1992	2:25	sz.	Gyékényes	325	2:25	sz.	Győr, Szécsény	315	2:10	v.	Győr, Szécsény
506	8:30	sz.	Munkács, M. Sziget	904	2:30	sz.	Borszabod, Belgrad	311	7:40	v.	Hatvan	505	6:40	v.	Borszabod, Hatvan
408	8:40	sz.	Munkács, M. Sziget	304	2:30	v.	Borszabod, Belgrad	311	7:40	v.	Hatvan	505	6:40	v.	Borszabod, Hatvan
1008	8:45	sz.	Zágráb, Fiume, Pecs	1104	2:30	v.	Borszabod, Belgrad	311	7:40	v.	Hatvan	505	6:40	v.	Borszabod, Hatvan
1708	9:00	sz.	M. Sziget, Stánish	1004	4:10	v.	Nizza, Napoly	509	8:30	v.	Szabolcs	491	6:55	v.	Wien, Graz
306	9:15	sz.	Kiskőrös, Stánish	326	4:25	sz.	Gödöllő	1007	9:00	v.	Fiame, Bród, Pecs	305	7:10	sz.	Wien, Graz
92	9:30	sz.	Wien, Graz, Sopron	18	4:30	v.	Komárom	1013	9:10	v.	Győr, Szécsény	635	7:25	v.	Berlin, Rátka
3329)	13:00	sz.	Gödöllő	6	5:30	sz.	Győr, Sopron	1013	9:10	v.	Győr, Szécsény	907	7:30	v.	Belgrad, Bród

A vonatok INDULÁSA Budapest ny. p. udvarról. Érvényes 1909 máj. 1-től.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapest ny. p. udvarra. Érvényes 1909 máj. 1-től.

Dél felé				Dél felé				Dél felé				Dél felé			
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	vonat- szám	óra	perc	vonat neme
102	1:00	sz.	Wien, Paris, Ostend,	714	12:05	sz.	Szeged, Szolnok	700)	12:30	sz.	Arad, Konstánthttpoly,	137	12:05	sz.	Rakospalota-Ujpest
148	5:25	sz.	Rakospalota-Ujpest	406	12:10	v.	Borszabod, Belgrad	143	4:30	sz.	Budapest	138	12:30	v.	Nagy-Máros
122	5:45	sz.	Rakospalota-Ujpest	128	12:15	v.	Borszabod, Belgrad	145	5:25	v.	Dunakeszi-Alag	163	1:20	sz.	Budapest, Szolnok
718	5:50	sz.	Rakospalota-Ujpest	114	12:15	v.	Wien	725	5:30	v.	Czegföld	163	1:40	v.	Belgrad, Szolnok
150	6:45	sz.	Szeged, Szolnok	162	1:10	v.	Dunakeszi-Alag	4139	9:30	v.	Czegföld	503	5:00	sz.	Szeged, Szolnok
4102	6:10	sz.	Esztergom, Kecskent	134	2:00	sz.	Borszabod, Belgrad	6515	6:10	v.	Nagy-Máros	4107	2:05	sz.	Esztergom
6502	6:25	sz.	Rakospalota-Ujpest	106	2:10	sz.	Borszabod, Belgrad	147	6:15	v.	Rakospalota-Ujpest	181	2:25	v.	Dunakeszi-Alag
512	6:35	sz.	Borszabod, Belgrad	408	2:20	v.	Esztergom	721	6:20	v.	Szabolcs, Czegföld	183	3:00	v.	Rakospalota-Ujpest
1404	7:05	sz.	Zsola, Berlin	704	2:30	sz.	Budapest, Bazilis	1407	6:25	v.	Berlin, Zsola	1839)	4:00	v.	Rakospalota-Ujpest
104	7:25	sz.	Dunakeszi-Alag	722	2:45	sz.	Czegföld	217	7:05	sz.	Budapest, Bazilis	177	4:10	v.	Szeged, Szolnok
154	8:00	sz.	Wien, Paris	6504	2:50	v.	Rakospalota-Ujpest	709	7:15	sz.	Budapest, Bazilis	4109	5:00	v.	Borszabod, Belgrad
712	8:30	sz.	Wien, Paris	1643)	3:10	v.	Nagy-Máros	501	7:30	sz.	Budapest, Bazilis	215	5:20	sz.	Borszabod, Belgrad
134	8:45	sz.	Nagy-Máros	108	3:20	v.	Szeged	149	7:35	sz.	Borszabod, Belgrad	165	5:25	v.	Borszabod, Belgrad
104	9:05	sz.	Esztergom	108	3:20	v.	Szeged	411	7:40	v.	Borszabod, Belgrad	117	5:25	v.	Wien, Berlin
118	9:20	sz.	Wien, Berlin	108	3:20	v.	Szeged	141	7:45	v.	Borszabod, Belgrad	707	6:30	sz.	Esztergom
156	9:35	sz.	Rakospalota-Ujpest	108	3:20	v.	Szeged	6501	7:50	v.	Borszabod, Belgrad	167	7:00	sz.	Rakospalota-Ujpest
706	9:40	sz.	Budapest, Bazilis	108	3:20	v.	Szeged	151	7:55	v.	Borszabod, Belgrad	105	7:10	sz.	Wien
608	11:25	sz.	Rakospalota-Ujpest	108	3:20	v.	Szeged	131	8:10	v.	Borszabod, Belgrad	71	7:40	sz.	Wien
156)	11:35	sz.	Rakospalota-Ujpest	108	3:20	v.	Szeged	719	8:25	v.	Kisvárd, Nagy-Máros	41139)	8:10	v.	Nagy-Máros
709)	11:35	sz.	Rakospalota-Ujpest	108	3:20	v.	Szeged	133	8:45	v.	Borszabod, Belgrad	137	8:30	v.	Nagy-Máros
709)	11:35	sz.	Rakospalota-Ujpest	108	3:20	v.	Szeged	165	9:10	v.	Dunakeszi-Alag	125	8:30	v.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	1403	9:20	sz.	Berlin, Zsola, Pozsony	4111	9:25	v.	Esztergom
				108	3:20	v.	Szeged	4105	9:30	sz.	Borszabod, Belgrad	4111	9:25	v.	Esztergom
				108	3:20	v.	Szeged	1405	9:45	sz.	Borszabod, Belgrad	1405	9:45	sz.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	511	9:55	v.	Borszabod, Belgrad	511	9:55	v.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	171	10:05	sz.	Borszabod, Belgrad	171	10:05	sz.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	41139)	10:15	v.	Borszabod, Belgrad	41139)	10:15	v.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	129	10:25	v.	Borszabod, Belgrad	129	10:25	v.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	717	10:30	v.	Borszabod, Belgrad	717	10:30	v.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	900)	10:35	sz.	Borszabod, Belgrad	900)	10:35	sz.	Borszabod, Belgrad
				108	3:20	v.	Szeged	101	11:05	v.	Borszabod, Belgrad	101	11:05	v.	Borszabod, Belgrad

Budapest keleti p. u. — Tarnow között (Kassa — Orlón át), I. II. osztály.

Budapestről ind. 6⁵⁰ reggel
Tarnowról ind. 8³⁵ d. e.

Budapest keleti p. u. — Fiume Venezia között, (Veneziába St.-Peter in Krain - Cormonson át, Veneziából Budapestre Portogruaro St.-Peter in Krainon át.) I. II. osztály.

Budapestről ind. 4¹⁰ d. u.
Veneziából ind. 2²⁵ d. u.

Budapest keleti p. u. — Wien Stb. között (Bruck-Királyhidán át).

Budapestről ind. 9²⁰ d. e.
" " 2⁰⁵ d. u.
" " 6³⁵ regg.
" " 12³⁰ d. u.
" " 10³⁰ éjjel
Wienből ind. 8⁵⁰ d. e. I. II. oszt.
" " 2¹⁰ d. u. I. II. "
" " 11⁵⁵ d. e. I-III. "
" " 6¹⁵ regg. I-III. "
" " 10⁰⁰ éjjel I-III. "

Budapest nyugoti p. u. — Oravicza Anina között, I. II. osztály.

Budapestről ind. 9⁴⁰ d. e.
" " 10¹⁵ éjjel
Anináról ind. 4⁴⁴ regg.
" " 12¹⁰ d. u.

Budapest nyugoti p. u. — Bázias között, I—III. oszt.

Budapestről ind. 8⁰⁵ este
Báziasról ind. 4²⁸ d. u. I—III. oszt.

Budapest nyugoti p. u. — Berlin (Friedrichstrasse) között (Zsolnán át), I. II. osztály.

Budapestről ind. 6⁵⁰ este
Berlinből ind. 4³⁶ d. u.

Budapest nyugoti p. u. — Buziásfürdő között (Temesvár-Jozsefvároson át), I. II. oszt.
(Csak június 15 től szeptember 15-ig)

Budapestről ind. 9⁴⁰ d. e.
Buziásfürdőről ind. 11¹⁸ d. e.

Budapest keleti p. u. — Szászrégen — Déda között (Cegléd Kolozsváron át), I. II. oszt.

Budapestről ind. 2⁰⁰ d. u.
" " 9¹⁰ este
Dédáról ind. 6¹⁷ este
" " 3²⁵ d. u.

Budapest nyugoti p. u. — Zsolna Poprád Felka Kassa között, I. II. osztály.

Budapestről ind. 7⁰⁵ regg.
Kassáról ind. 7²² regg.

Budapest nyugoti p. u. — Körösmező között (Cegléd Püspökladányon át), I. II. osztály.

Budapestről ind. 6⁵⁵ regg.
Körösmezőről ind. 9³⁶ d. e.

Budapest nyugoti p. u. — Oderberg között (Zsolnán át.)

Budapestről ind. 7¹⁵ regg.
" " 9²⁰ este
Oderbergről ind. 11¹⁵ d. e. I. II. oszt.
" " 5⁴⁰ d. u. I—III. oszt.

Budapest nyugoti p. u. — Orsova között, I. II. oszt.
Budapestről ind. 10¹⁵ éjjel.

Budapest nyugoti p. u. — Panosova között (Szed-Karlova — Nagybecskerekén át), I. II. oszt.

Budapestről ind. 10¹⁵ éjjel
Pancsováról " 1²⁵ d. u.

Budapest nyugoti p. u. — Pozsony között, I. II. oszt.

Budapestről ind. 6⁵⁰ este
Pozsonyból " 6¹⁰ regg.

Budapest nyugoti p. u. — Szatmár Németi között (Cegléd — Püspökladányon át), I. II. oszt.

Budapestről ind. 2⁰⁰ d. u.
Szatmár-Németiről " 6²⁰ regg.

Budapest nyugoti p. u. — Szerencs között (Cegléd — Püspökladány — Debrecenen át), I. II. oszt.

Budapestről ind. 2⁰⁰ d. u.
Szerencsről " 5⁰⁵ regg.

Budapest nyugoti p. u. — Tövis között (Cegléd — Kolozsváron át),

Budapestről ind. 2⁰⁰ d. u.
Tövisről " 12³⁰ éjjel

Budapest nyugoti p. u. Wien Nb. között.

Budapestről ind. 7⁵⁵ regg.
" " 9²⁰ d. e.
" " 10⁰⁰ éjjel
Wienből " 2²⁰ d. u. I. II. oszt.
" " 9¹⁵ d. e. I—III. "
" " 10⁴⁵ éjjel I—III. "

Budapest nyugoti p. u. — Wien Stb. között (Marcheggen át),

Budapestről ind. 7⁵⁵ regg.
" " 2³⁰ d. u.
" " 5¹⁵ d. u.
" " 6⁵⁰ este I. II. oszt.
" " 9²⁰ d. e.
" " 12⁴⁵ d. u.
" " 10⁰⁰ éjjel
Wienből " 9⁰⁵ d. e. I. II. oszt.
" " 2⁵⁵ d. u. I. II. "
" " 4⁵⁰ d. u. I. I'. "
" " 9¹⁵ d. e. I—III. "
" " 1⁴⁵ d. u. I—III. "
" " 11⁰⁰ éjjel I—III. "

Brassó Gyimes között, I. II. oszt.

(Csak június 30-ig és szeptember 1-től.)

Brassórol ind. 5¹⁵ regg.
Gyimesről " 4¹⁰ d. u.

Brassó — Gyergyószentmiklós között, I—III. oszt.

Brassórol ind. 5¹⁵ regg.
Gyergyószentmiklósrol " 4¹⁸ d. u.

Brassó — Madéfalva között, I. II. osztály.

Brassórol ind. 3⁰⁵ d. u.
Madéfalváról ind. 8³³ d. e.

Brassó — Palanca között, I. II. osztály.

Brassórol ind. 8⁴¹ d. e.
Palancáról ind. 10⁰² d. e.

A katedra és a padok beszéde.

A tanterem különben elszigetelt falain belül gyakran hallani ilyen párbeszédet:

Tanító: Apád, mikor a vásárra ment, 868 korona volt a lajbija zsebében. Mikor hazajött, ebből hiányzott már 635 korona. Mennyit hozott épségben haza? Jobbadán: Azt csak édes apám tudná megmondani. T. De mi hogy szoktuk az ilyesfélét kiszámítani? J. *Kivonás által.* T. No hát vond ki! A gyermek hadar, mint a szajkó és pattog a kezében a kréla, mint a baromfiak elé szórt kukorica. És ezzel ki van vágva a réz. Legfellebb a tanító még a következő kérdést löki a gyermek orra elé: Mi a kivonás próbája? A gyermek nyel és szól: *A kivonás próbája az összeadás.* És ezzel a vásárnak is vége. Látszik, hogy az ilyen tanítás nem tanítás, csak lehetne. Jó tanító kezében ezzel ellentétben körülbelül így szól a hegedű és a gyermek így táncol mellette:

T. Mennyi pénze volt édes apádnak akkurátosan, mikor a tarisznyát a nyakába kerítette és vásárra ment? J. Akkurátosan 868 koronája. T. Hogy el ne felejsük: ird fel! Mennyit költött el? J. 635 koronát. T. Ezt is ird fel! Tudunk-e már édes apád vásári titkából valamit? J. Igen. T. Ha tudunk, mit tudunk? J. Hogy mennyi pénze volt és mennyit hagyott a vásáron. T. És mit nem tudunk? J. Hogy mennyi pénze maradt a vásár után a lajbija zsebében.

T. Szeretnéd ezt tudni? J. Szeretném, de nem lehet. T. Ugyan miért te? J. Azért, mert édes apám a vásár után még iédes anyámnak sem hagy a lajbija zsebében kotorászni. T. Itt ez a kotorázás nem is szükséges. Elég ehez egy kis számítás is. Ezt annyival inkább megtehetjük, mert már ehez tudunk két adatot. Az egyik adat a 868 korona, amit édes apád magával a vásárra vitt. A másik adat a 635 korona, amit elköltött. Ebből a két numerusból ki lehet már számítani azt is, hogy édes apádnak mennyi pénze van a lajbija zsebében. J. Alig hiszem. T. Majd meglátod, csak figyelj! Van-e különbség a 868 korona és a 635 korona között? J. A vak is látja, hogy van. T. Tudjuk mi ezt a különbséget? J. Nem. T. Nem bizony, hiszen épen ezt kerestük. Hogy pedig erre magad jöjj rá, így foglak oldalba kérdésemmel! Kivette-é édes apád a 868 koronából a 635 koronát? J. Persze, hogy ki. Mert ha ki nem vette volna, akkor most is megvóna. T. Ha édes apád kivette, akkor nekünk is ki kell vennünk? J. Ki. T. No ha ki: akkor vedd is ki! A gyermek kiveszi: $868 - 635 = 233$ korona. T. Mennyi maradt tehát a vásár után édes apád zsebében? J. 233 korona maradt vóna, ha igaz vóna.

T. Ámde, amint te is tudod, a lónak négy lába van, olykor mégis

megbotlik. Mivel nekünk csak két lábunk van, annál inkább megbotolhatunk. Ha megbotolhatunk: ebben a számításunkban is megbotolhattunk. Ugyan mit gondolsz, hogy tudhatnánk meg számításunknak helyes voltát? J. A tanító úr bizonyosan tudja és mégis én tőlem kérdezi. T. Azért kérdezem ezt tőled fiam, mert ha csak lehet, mindent neked kell kitalálni. Ha én mondom meg, az nem ér semmit. Mert akkor te nem törnéd soha az eszed semmin. Ez illik ugyan egy iskolázatlan sütvölvényhez, de egy iskolázott gyermekhez nem. További szavam azért: Hány koronája volt édes apádnak, mikor a vásárra ment? J. 868 koronája. T. És kivett belőle? J. 635 koronát. T. És maradt neki? J. 233 koronája, ha igaz. T. Ha visszatehetné a bugyellárisába az elköltött 635 koronát és ehez hozzáadná a megmaradt 233 koronát is, mit gondolsz megvolna-e egész summában akkurátosan a pénze? J. Ugy gondolom, hogy meg, ámbár nem hiszem. T. Ha meg, akkor add is össze a két számot. J. $233 + 635 = 868$. T. Kijött az eredeti összeg? J. Ki. T. Ha kijött: jól számítottál-e tehát? J. Azt hiszem, hogy jól. T. Ha jól: akkor mi volna a kivonás próbája? (Itt már a tényezők neveit ismernie kell a gyermeknek.) J. Ha a kivonandót összeadjuk a maradékkal: ki kell jönni a kisebbítendőnek. T. Derék gyerek vagy: bakter a neved!

Más beszéd. Egy lócsiszár virslinek 5 görhes lovat vett. Darabja egyre-másra került 145 koronába. Mennyit fizetett a lócsiszár? Itt a szokványos papagály felelet ez? *Ezt megtudjuk a szorzás által.* Ez is olyan semmire való beszéd, mint a másik. Mert csak műveletet jelez anélkül, hogy egyszersmind okfejtésre adná magát. Lássuk csak itt a körülbelölleges megértetést és megértést:

T. Hány lovat vett a lócsiszár? J. 5-öt. T. Darabja került? J. 145 koronába. T. A lócsiszár egyért-egyért azért mennyit szurkolt le? J. 145 koronát. T. Mivel 5 darabot vett: a 145 koronát hányszor szurkolta le? J. 5-ször. T. Nekünk is tehát hányszor kell felírunk a táblára a 145 koronát? J. 5 ször. T. Ird le ötször. Jobbadán írja:

A lócsiszár az első lóért leszurkolt	145	koronát.
A másodikért leszurkolt	145	"
A harmadikért leszurkolt	145	"
A negyedikért leszurkolt	145	"
Az ötödikért leszurkolt	145	"

Az összes leszurkolás = 725 korona.

T. Mennyibe került neki tehát az 5 virsli jelölt? J. Az öt virsli jelölt azért került neki 725 koronájába. T. Eltaláltad. Ha virsli lesz belőlük: jó appetitust hozzá! Milyen számtani művelettel oldottuk mi ezt meg? J. Azt beszélük a hátam megett, hogy összeadással. T. Ha beszéltek: jól beszéltek, mert tökéletesen úgy van.

T. Hányszor irtunk mi le itten a 145-öt? J. Ismét csak kérdez a tanító úr, pedig maga is látja, hogy: 5-ször. T. No, no kissé lassabban a testtel, mert így nem eszel a virsliből. Mit gondolsz, nem volna-e rövidebb a számításunk, ha mi a 145 koronát csak egyszer írunk le és azt 5-ször vennők? J. Rámondom, hogy: igen. Mert ugy sejdítem, hogy a tanító úr erőszakkal ezt akarja kivenni belőlem. T. No nem egész erőszakkal, csak rávezetéssel. Mert azt talán csak te is beláthatod, hogy az az eredményre voltaképpen mindegy: akár 5-ször írom le a 145-öt, akár egyszer, de ezt az egyszeret 5-ször veszem. Ugy-e? J. Bár nem hiszem, de legyen úgy. T. No ha bár nem hiszed, de legyen úgy: azért írd le egyszer és ezt az egyszeret vedd ötször. Ebből meg fogod látni, hogy a tanító úr igazat mond. J. Azt sohase mondtam, hogy nem mond igazat, csak azt, hogy az igazat mindég velem mondatja el. Jobbadán elszontyolodva írja: $145 \times 5 = 725$. T. Mi sült ki? J. Az, hogy ezt az igazságot is én sütöttem ki.

T. No és most gyertünk tovább. Mert aki áll: az nem halad. J. Pedig én már pihenni szeretnék. Mert már egészen elöntötte arcomat a veriték. T. Segíts rajta: töröld le! Szavam: Milyen számművelet volt ez az utóbbi? J. Sokszorozás. T. Hát az első? J. Összeadás. T. Ez a beszéd is helyes, a másik is helyes! — Mindkettővel ugyanazon eredményre jutottunk? J. Igen. T. Helyettesítheti-e tehát az összeadást a szorzás és viszont? J. Igen, mert hiszen most is így jártunk el. T. De helyettesíthetné-e az összeadást a sokszorozás ebben az esetben: $245 + 325$? J. Ugy gondolom, hogy: nem. T. Miért nem? Jobbadán okos szemével a tanítóra néz, de nem felel. T. Egyformák-e itt a számok? J. Nem. T. Lehetne-e tehát ezeket helyesen eljárva venni 2-szer, 3-szor, vagy 4-szer? J. Nem. T. Lehetne-e tehát ezt a két számot szorzással megoldani? J. Nem. T. Itt nem lehet, amott meg lehetett: miért van ez? J. Azért, mert amott a számok mind egyformák, emitt pedig nem egyformák. T. Mely esetben helyettesítheti tehát a két művelet egymást? J. Ahol a számok egyformák. T. Kinevezlek okos embernek!

A következő kérdés ennél e tételnél körülbelül ez szokott lenni: Mi a szorzás próbája? A tanítás szelleméhez mért stilszerű felelet rendszeren ez: az osztás. De hogy miért az osztás és miért nem az összeadás, arról a rozoga tanítás hallgat, mint a sir. Pedig ezt meg kell okolni. Mert ha nincs megokolva: a tanítás nem tanítás, csak verklizés. Csodálatos, hogy sokszor mégsem okolják meg. Pedig a dolog oly világos, mint a napfény és egyszerű, mint a bicskanyél. Mert ha mondjuk a fentebbi példánál a szorozmány, összeadási művelettel végrehajtva, úgy állott elő, hogy a szorzandót (145) 5 tagozatban adtam össze és kijött a 725; akkor csak természetes, hogyha ebből a szorozmányból

(725) a szorzandót (145) 5-ször vonom ki, akkor 0 jön ki. Ugyanez áll akkor is és ez is természetes, ha ezt a műveletet a szorzónak 145-szöri kivonásával hajtom végre. De mivel ez a procedura annak minden meggyőző volta és világossága mellett is nagyon körülményes, azért e helyett rövidített kivonással élünk, amelynek kifejezett neve osztás. Példa legjobban világosít: $24 \times 6 = 144$. Ennek próbája kivonással: 1) $144 - 24 = 120$; 2) $120 - 24 = 96$; 3) $96 - 24 = 72$; 4) $72 - 24 = 48$; 5) $48 - 24 = 24$; 6) $24 - 24 = 0$. Vagy rövidített kivonással, azaz osztással: $144 : 24 = 6$; megfordítván a tényezőket: $144 : 6 = 24$. Ez a példa mutatja, hogy miért a szorzás próbája a kivonás, vagy más elnevezéssel az osztás. De azt is, hogy az osztás nem egyéb, mint rövid lére eresztett kivonás. De azt is, hogy ezeket a dolgokat nem oly felületesen, mint némely helyen az szokás, hanem mélyrehatóan kell tanítani. Mert csak ilyen fejtegetésekből veheti ki a gyermek a példák megoldásának okait, a műveleteknek egymással való rokonságát. Mert csak az ilyen tanítás fejlesztheti csak rendszeresen gondolkodását, egyszóval mert csak így vezethet tanításunk materiális és formális célhoz. Mindezeket pedig nem azért irtuk, mintha ezt a tanítók nem tudnák. Csak azért, mert bár tudják, de nem mindenütt így tanítják.

Még egy. A példa ez: $5 \times 6 = 30$; $6 \times 5 = 30$. Sokszor hallottuk azt is, hogy ezt a kis számtani képet nem csak ily abszolút voltában, tehát mikor egyszerű mennyiségről esik a szó, hanem tárgyas képében is, egynek veszi a tanítás. Gondolván úgy a dolgot, hogy ez is olyan, mint ez a szó, hogy: „tót”, amelyet akár előlről nézünk, akár hátulról vizsgálunk, az eredmény mindig csak: „tót.” Pedig nem úgy van. Példa rá:

Hájas Ludmilla gyümölcsáros is volt, libaáros is volt, zöldséget is adott és vett, tehát alakját véve, akár foglalkozását tekintve, mindenképpen csak kofa volt. Ez a tisztas asszonyság egyszer csak fogja magát és benehezedik a vásárcsarnokba. Vett pedig ott 5 darab libát 6 koronájával. Kiadott tehát ezért az 5 gágogó szépségért 5×6 koronát, azaz kerek 30 koronát. De ugyanakkor beruccant a csarnokba Széles Mária kar- és szervezett tagtárs is, aki köztünk legyen mondva, falu teljék vele: Hájas Ludmilla asszonyságnak szomszédja is volt, barátnéja is volt. Így tehát csak természetes, hogy két címen is ellensége volt. Ő is libát vett, még pedig nem ötöt, de hatot. És személyenként sem 6 koronájával vette, mint Ludmilla, hanem 5 koronájával, mert szerencséje volt. Feltette magában, hogy ezzel Ludmillának egy jó viharos órát szerez, lévén ez egy jó szomszédnak és egy jó barátnénak olyan pokoli gyönyörűsége, mint egy jó magyarnak, ha egy németet égetnek. Hogy is lett. Széles Mária nyomban elmondta ezt a vásárlási különbségeit Ludmilla férjének. Ennek se kellett több. Ugy elfenekelte a feleségét, hogy az még álmában is mindig azt kiabálta, hogy 5×6 nem annyi, mint 6×5 , mert amabból felénk csak öt liba, emebből pedig már 6 liba gágog. Emellett az erős pedagógia mellett tanulta meg Ludmilla nyögve és kékre verve, hogy 5×6 nem annyi, mint 6×5 . Mindezt persze Széles Mária nagy gyönyörűségére. És az iskolákban ezt helyel-közzel még sem hiszik el.

Szabó Kálmán.

H i r e k.

A jövő iskolája. Gaál Mózes az ifjuságnak kedves írója könyvet irt az iskoláról. Azt mondja el benne milyennek kellene lennie, hogy megfeleljen hivatásának, mely nem egyéb mint hogy hasznos, munkas jellemes embereket neveljen az életnek. Gaál könyvének rendkívüli érdemét abban fogja látni minden olvasó, hogy nem ködös elméleteket nyújt, nem a távol jövő pedagógiai álmoképeit rajzolja meg, hanem okos, világos fejtegetéseiben arra mutat rá, amit már most meg lehet valósítani, és aminek megvalósításához nem kell egyéb, mint melegen érző szív, a fiatal generációnak szeretete és jóakarata. Szinte kiérezttük ennek az okos könyvnek minden sorából, hogy Gaál Mózes, ki maga is kiváló pedagógus és egyik nagy középiskolánknak vezetője, ott a maga intézetében, hozzá fogott a „jövő iskolájának“ megteremtéséhez. És hozzá foghat mindenki, aki Gaál könyvét elolvasta. Megtanulhatja belőle, mint kell az ifjuságban a szociális majd az esztétikai érzést fejleszteni, mint kell rászoktatni önmaga művelésére, mint kell foglalkoztatni otthon, a családi körben, mint kell az iskolának az igazi jótékony-ságot gyakorolni, azt, amely nem sértő, hanem lelket nemesítő. Rámutat továbbá arra, hogy mint kell szülőnek és tanítónak egymást kiegészí-tenie, támogatnia, harmónikusan együttműködni és igen megszívlelendő tanácsokat ad végül a nemi felvilágosítás nehéz kérdésére vonatkozólag stb. De nem csak tartalmánál fogva érdemes ez a könyv arra, hogy minden szülő és minden tanító elolvassa, hanem finom írásművészeté-nél fogva is. Elejétől végig csupa melegség, csupa meghittség és ötletes-ség. Valósággal a szív könyve. Szeretetet áraszt és szeretetet ébreszt. Azt hisszük, hogy a jövő iskolája valóban sokat fog neki köszönhetni. Minthogy nagyon széles körű olvasóközönségre számíthat, a kiadó Athenaeum igen helyesen tette, hogy árát mindössze 2 korona 40 fillér-ben szabta meg.

Jótékonyág. A *Vörös Kálmán* igazgatóról elnevezett alap, — mely VIII. kerületi tanítók vagy tanárok iskolás gyermekeinek jutalmazására szolgál — a napokban tartotta évi ösztöndíj-osztó gyűlését.

Örömmel vette tudomásul a kezelő és osztó bizottság, hogy Vörös Kálmán ismét jelentékeny összeggel 444 koronával gyarapította az alapot, mely összeget iskolája növendékei által tartott hangversenyen gyűjtött össze. A nemeslelkű, buzgó emberbarát saját lelkiismeretében és Isten áldásában találja meg munkásságának jutalmát. Ezen adománynyal a Vörös Kálmán alap 1177 koronára emelkedett, melyből a bizottság ez évben 2 ösztöndíjat ad ki 50—50 korona értékben.

Ez ösztöndíjak egyikét özv. Kanyin Lajosné Lajos nevű el. isk. II. o. tanulóinak, másikat pedig Schramm Alajos kartársunk László nevű gimn. 2. osztálybeli tanulóinak ítélte oda.

A bajai iskolák államosítása. *Halász Ferenc* kultuszminiszteri tanácsos és *Lázár Ottó* kincstári ügyész megkötötték a várossal a szerződést, amely szerint az állam átveszi a községi iskolákat, valamint a luteránus és református felekezeti iskolákat. A város köteles négy új iskolát építtetni s az iskolák főtartásához évenként harminchatezer koronával hozzájárul. Az állam átveszi az összes tanítókat, tizennégy új tanítói állást szervez. A zsidó hitközség nem adja át iskoláit. —

Vajjon miért? Talán zsidó vallású polgártársainknak nincs szükségük arra, hogy gyermekeik együtt tanuljanak s együtt nevelődjenek a többi felekezet gyermekeivel?

A Napközi Otthon kiállítása. IX., Mester-utca 23b. számú elemi iskolánál létező Napközi Otthon növendékeinek munkáit a vezetők f. hó 18-án azaz pénteken 8–10-ig a fentnevezett elemi iskola tantestületi termében közszemlére állítják ki. A kiállítás napján ne mulasszák el az érdeklődők annak megtekintését.

Kérelem. A „Napközi Otthon“ statistikájának összeállítása céljából kérném az illetékes szfv. igazgató urakat kegyeskedjenek az alábbi adatokat velem közölni. Hány éve van az iskolánál Otthon? Hány csoportból áll az? fiu? lány? Ez iskolai év kezdetén mily nagy volt a létszám? Utolján milyen a létszám? E tanévben mikor végződött? Csoportösszevonás volt-e? Mivel foglalkoztak? Kültelki-e, vagy belterületi-e az iskola? A slójd munkákhoz van-e felszerelés? Ha igen fához-e? papirhoz-e? agyaghoz-e? Mily anyaggal dolgoztak? Mily összeget folyósítottak az anyagra? Kérem, ha az előbbi évek adatai csak hozzávetőlegesek is, de az ideiek lehetőleg a valóságnak megfelelőek legyenek. Szívességteljes és fáradságukat előre is megköszönve vagyok a legkiválóbb kartársi üdvözléssel *Kárpáti Béla* Rákosszentmihály, Rákóci-utca 34. sz. hová az adatok küldendőek.

A Segítő egyesület Szeretet ünnepe június 8-án folyt le *Sántha Lajos* elnöklete alatt, aki szép megnyitó beszéddel üdvözölte a jelenlevőket. Az ünnepi beszédet *Szabó Dezső* az igazgató-tanács tagja mondotta, nagy és mély lelkesedést keltve a jelenlevőkben. A szépséges és szárnyaló gondolatokkal gazdag beszédet lapunkban egész terjedelmében adjuk, hogy azok is élvezhessék, akik a Szeretet ünnepén nem lehettek jelen. A karéneket *Schnöller* Alajosnak, a nagymező-utcai polgári fiúiskola énektanárának pompás ifjusági dalárdája szolgáltatta. A szépen betanított énekszámok után *Barca Albin*, az egyesület titkára felolvasta az ösztöndíjat nyert tanulók névsorát, akik egyenkint megjelenvén az elnök előtt, átvették az egyesület nyújtotta jutalmat. Majd ismét felhangzott a dalárda éneke s ezzel a lélekemelő ünnepség véget ért.

A polgári iskolai állások. A belügyminiszter a kultuszminiszterrel egyet-értően június 7-én jóváhagyta a polgári iskolákhoz szervezett tanítói állásokat. Az elemi iskolákhoz szervezett állások dolgában még nem nyilatkozott a miniszter.

Mai leiratában tudatja a belügyminiszter, hogy a kultuszminiszter kijelentette, hogy az állások szervezésével a valóságos szükségletet nem elégítették ki, mert még mindig több ideiglenes és helyettes tanítói állás marad. Ezért kívánatos, hogy a főváros a polgári iskoláknál a tanítói állások valamennyiét rendszeresítse, illetőleg a tényleges szükségletet olyan pontossággal állapítsa meg, mint az állami költségvetésben az állami iskoláknál szervezett állásokra nézve történik, mert a jelenlegi rendszer nem felel meg sem a törvénynek, sem az iskola tanulmányi sem pedig a főváros anyagi érdekeinek. Az iskolák zavartalan és eredményes működése érdekében célszerű és szükséges, hogy a tényleges szükségletnek megfelelő új szervezéseket a költségvetésbe beilleszték.

Figyelmeztetés. Egy kartársunk írja a következő figyelmeztető sorokat: Néhány év óta a vizsgálaton megjelenő és figyelmesen hallgató szülők körül csavargó népség, többnyire suhanc gyerekek tolonganak, akik a hallgatóság zsebében is szottak kotorászni. Figyelmeztetjük kartársainkat, hogy az ilyen ismeretlen segítséget utasítsák vissza, a gyermekek szülőit pedig a panaszok megelőzése végett figyelmeztessék ezekre a visszaélésekre.

Betegápolás. Keleti J.-cég, Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17., betegápolási tárgyak és hygienikus gummiáru gyára képes árjegyzékét 1909-re minden érdeklődőnek ingyen küldi. E hasznos könyv körülbelül 3000 természethű rajzot, az illető magyarázatokkal és használati utasításokkal tartalmazza mindama műszerek és készülékekről, melyek a beteg gyógyulására és kényelmére szolgálnak.

Brázy Kalogén sósborszesz fogkrémje, mint legkitünőbb hazai fogápoló szer, kiváló összeállítása, kellemes íze és páratlan jó hatása következtében minden külföldi gyártmányt feleslegessé tett.

KALOGÉN

**BRÁZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM és SZÁJVIZ ★**

legjobb szer a fogak ápolására, mert nemcsak fehériti a fogakat de edzi a foghúst is.

Egy tubus ára 60 fillér.

Kapható mindenütt.

Schuller tanár ©
Magyarország összerakható térképe ©
Minist. által engedélyezett legjobb taneszköz hazánk földrajzanak felejthetetlen elsajátításához.
Díszkiadás k. 5.50. Iskolai kiadás k. kapható és kiváratra árjegyzéket küld Neuzil Ferenc papírneműgyár Nagyszében

:: Magyar gyártmányú taneszközök ::

Gaspárdy Aladár tanár

Növénygyűjtő és növényleíró

címlapok miniszt. engedélyezett taneszköz.

1 teljes növénygyűjtő ára 2.50 kor.

1 növényleíró címlapok külf. 80 kor.

Kis növénygyűjtő

32) növény névjeggyel ára 1.50 kor.

Magyar költők négyese tud. kártyaját.

1 egyszerű kiadás ára 1.30 kor.

1 díszkiadás 3.80 kor.

Szabadalmazott Globus rajztömbök rajzálványok, vázlatkönyvek, rajz-, vázlat-tömbök, füzetek különféle kivitelben

Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld

NEUZIL FERENC

= PAPIRNEMŰGYÁR NAGYSZEBEN. =

MAGYAR TÖRLŐGUMMI

A MAGYAR GUMMI JEGYE.

MAGYAR DIÁK CSAK EZT
VEGYE! KAPHATÓ MINDEN
PAPIRKERESKEDÉSBN !!!

MAGYAR RUGGYANTAÁRU-GYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPEST.

TANITÓK SEGÍTSÉGE!

Most már minden tanfelügyelőség megköveteli a tanítótól a részletes tanítástervezetet (tananyagbeosztást). Bármely osztályfalra felfüggeszhető, hónapokra és hetekre felosztott részletes tanítástervezete 30 fill. Mind a hat osztályé egyszerre rendelve 150 K. Az egytanító iskoláé 1 K. Kapható szerzőnél: Hoffmann József tanító, Szatmár. Az összeg 10 fill. portóval együtt **előlegesen** küldendő be.

!! Államsegély kérvényezésénél is nélkülözhetetlen !!

Uj árjegyzéket 1909 évre
ingyen és bérmentve küldünk.

Mindenmő iskolapadok, iskolai és torna-berende-
zések, bútor-berendezések, modern irodabútorok és
szabadalmazott gyermekpadok gyártása.

Singer

„66”
a legujabb
és legkék-
leesebb
varrógép.

Singer

varró-
gépek csak
a mi üzle-
teinkben
kaphatók.

SINGER Co. varrógép
részvénytársaság

BUDAPEST

IV., Semmelweis-u. 14., VII., Rákóczi
ut 32., VIII., József-körút 77/79., II.,
Fő-utca 49., IV., Múzeum-körút 27.

Fióközletek az ország minden
városában.

RIGLER JÓZSEF EDE

□ PAPIRNEMÜGYVÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG □

BUDAPEST
VI, RÓZSA-UTCA 55.

Chromolitografiai műintézet és könyvnyomda
készít: részvényeket, csekk, pénztárjegyeket, taka-
rékpénztári betétkönyvecskéket, plakátokat művészi
kivitelben. □

Vonalzó-intézet és üzleti könyvek gyárában
kitűnő anyagból laposan nyíló üzleti könyvek,
másoló- és jegyzet-könyvek. □

Iskolai felszerelések, u. m.: írkek, gyakorlatok, rajz-
füzetek, rajztömbök, vázlatkönyvek stb. készülnek.

Levélboríték- és levélpapír-osztályban állandóan
diszes levélpapír- és boríték-különlegességek csinos
dobozokban, eljegyzési és névjegykártyák készülnek.

„Adria“-szárazlemezek, fényképészeti kartonok és
felszerelések. □

Gizella-Telepi faneműgyár modern iroda-beren-
dezések, iskolai és mérnöki rajz- és írószerek lerakata.

RÖSER JÁNOS nyilvános tan-és nevelő-intézete

BUDAPEST, VI. ARADI-UTCA 10.

Ezen intézetet alapított 1853-ban. Eddigi tanulók száma 18577. Magában foglalja: a **nevelő-internátust**, melyben vidéki családok fiai teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek; a **felső kereskedelmi iskolát**, melynek záróbizonyítványai az **egyévi katonai szolgálatra** jogosítanak; a **polgári iskolát**, mely egyenjogú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal.

Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató

RÖSER JÁNOS Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Serétes és golyós

vadász-

fegyverek

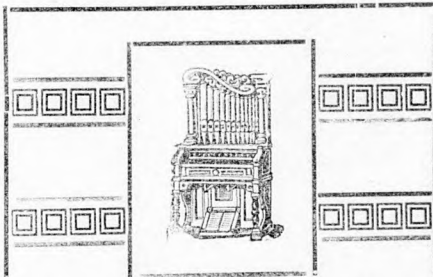
eredeti, kettőnően szabályozott és belőtt **Browningpisztolyok**, revolvereket, floberteket és karabélyokat, csekély havi törlesztésre szállít

Nowotny J. fegyvergyáros

budapesti telepe.

Budapest, VI., Nagymező-u. 21. sz.

Kérjen fegyverárjegyzéket.

Cs. és kir. sz. amerikai Cottage-szólóférgendserü

Harmoniumokat,

valamint európai rendszer szerint legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa,

Budapest, X. Delej-u. 25. (Tisztviselőtelep.)

□ Részletfizetésre 8 koronától feljebb. □

Tanulóknak és lelkeseknek % engedmény. □ 5 évi jótállás.

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok és szeml-

□ nariumok részére mint gyakorló orgonák. □

Bérmentes szállítás az utolsó vasutállomásig.

BUTOR

készpénzért vagy részletfizetésre legjutányosabb áron

Ehrentreu és Fuchs
Zestivéreknél

Budapest, VI., Teréz-körut 8. sz.

Képes árjegyzék ingyen. Telefon 88-59.

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicseretét. 65 forinttól minden árban kapható.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros. a m. kir. zeneakadémia, színházak, művészek stb. szállítója.

Első magy. vill. erőre berendezett hangszergyár.
Budapest, II., Lánchid-utca 5.

Tovább ajánlja saját gyárában készült, elismert legkivalóbb minőségű összes húros-, vonós- és fúvó-hangszerait, szakértői és feltétlen szolid árak mellett. Specialista vonós hangszerkészítésében és javításában.

Hangfokozó gerenda

mely által bármely hegedű, gordonka, beleillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszerre.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes soló hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 30 frttól feljebb. — Kivétel nagyban és kicsinyben.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra hérménive küldetik

Alapított 1838-ban. 30 kiténtetés.

"Pelikan" festékek.

A Günther Wagner-féle művész és technikai aquarell festékek elismert szaktekintélyek bírálata szerint tisztaság, oszlatthatóság, színhatás és vegyithetőség tekintetében utólrhetetlenek

A Günther Wagner-féle folyékony-tusok

□□□ világhírűek □□□

GÜNTHER WAGNER
HANNOVER és WIEN X/1

FILLÉRES

Iskolai könyvtárak számára legolcsóbb legjobb és legalkalmasabb

Magyar fiuk, magyarleányok számára. Szerkeszti Pósa Lajos.

KÖNYVTÁR

Elbeszélések, regék, történelmi elbeszélések, versék, scindarabok és utcirások gyűjteménye. Egyes szám ára 60 fillér kettős szám ára 1 korona, három szám ára 1 korona 50 fillér, színes borítékú bekötésben. Megrendelésnél minden címért külön 4 fillér portóra való küldendő be, hogy bérmentve küldhessük meg a rendelt köteteket. Iskolának, tanítóknak szívósen küldünk egy mintakötetet, valamint teljes jegyzéket a a Filléres Könyvtár kötetéről. Singer és Wolfner könyvkereskedése Budapest, Andrássy-ut 10. szám.

Az ujjban megjelent kötetek jegyzéke:

- 265. Lőrinczy György: Kis diákjaim ... — 60
- 266-267. Jávor Anna: A tárnoki csodakut. 1.—
- 268. Egri György: Igaz is, nem is. Mesék történetek. Hatodik gyűjtemény — 60
- 269. Dingha Béla: Szivenincs királyfi — 60
- 270-272. Havas István: A várkúti fiuk. Történet a mai időből. Képekkel... 1.—
- 273. Lőrinczy György: Tul a sövényen — 60
- 274-275. Sas Ede: Gyárfás vitéz. Történelmi elbeszélés. Képekkel ... 1.—
- 276. Egri György: Igaz is, nem is. Mesék történetek. Hetedik gyűjtemény — 60
- 277. Dingha Béla: A kis tűzér ... — 60